

[Diaarinumero VN/19726/2023]

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto vammaispalvelulain voimaantulon siirtämisestä

Lastensuojelun Keskusliitto on antanut lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi vammaispalvelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon lykkäämistä koskevaksi lainsäädännöksi.

Keskusliitto pitää jo vahvistetun lain voimaantulon siirtämistä vammaisten henkilöiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta huolestuttavana ja alleviivaa, että vammaispalveluista ei tule säästää, vaan niihin on ohjattava riittävät resurssit. Uutta vammaispalvelulakia on odotettu jo kauan, ja lain voimaantulon siirtäminen kohdistuu yhteiskunnan haavoittuvimmassa asemassa oleviin henkilöihin. Kuten esityksessäkin todetaan, voimassa oleva vammaispalvelulainsäädäntö on vanhentunut ja osittain puutteellinen, eikä täytä täysin perustuslain tai YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia.

Vammaiset lapset ovat yksi kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevista lapsiryhmistä. YK:n lapsen oikeuksien komitea on antamissaan yleiskommenteissa korostanut, että vammaisilla lapsilla on yhdenvertainen oikeus nauttia kaikista oikeuksista samalla tavoin kuin muillakin lapsilla. Komitea on korostanut, että vammaisten lasten rajoitteena ja esteenä ei ole vamma itsessään, vaan pikemminkin erilaisten sosiaalisten, asenteellisten ja fyysisten esteiden kokonaisuus, jonka lapset jokapäiväisessä elämässään joutuvat kohtaamaan. YK:n lapsen oikeuksien komitea on lisäksi 2.6.2023 antanut uudet Suomea koskevat suosituksensa ja yhtenä keskeisenä huolenaiheena komitea on nostanut esiin vammaiset lapset ja heidän oikeutensa. YK:n vammaissopimuksen mukaan valtiolla on velvollisuus edistää, suojella ja taata kaikille vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti heidän ihmisoikeuksiensa ja perusvapauksiensa toteutuminen. Sopimuksessa on myös huomioitu joitakin erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä. Yksi näistä ryhmistä on vammaiset lapset. Sopimuksen mukaan vammaisten lasten tulee voida nauttia kaikista ihmisoikeuksista ja perusvapauksista täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa, ja kaikissa vammaisia lapsia koskevissa toimissa on otettava ensisijaisesti huomioon lapsen etu.

Uuden vammaispalvelulain soveltamisala mahdollistaa lain mukaiset palvelut huomattavalle määrälle lapsia, jotka eivät ole aiemmin lain piiriin kuuluneet. Jos uuden lain voimaantuloa siirretään, nämä lapset joutuvat yhä odottamaan tarvitsemiaan palveluita. Esityksessä on mainittu, että voimaantulon siirtämisestä aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia lieventää osittain hallitusohjelmakirjaus, jonka mukaan syksyllä 2023 käynnistetään määräaikainen ohjelma, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta, kunnes uusi

vammaispalvelulaki on saatu voimaan. Keskusliitto pitää sinänsä kannatettavana, että mainittu ohjelma on käynnistymässä, mutta toteaa ettei ohjelman merkitystä voi arvioida pelkästään hallitusohjelman kirjausten perusteella.

Keskusliitto myös huomauttaa, että esityksestä ei käy ilmi, että tarkoituksena olisi muuttaa niitä säännöksiä, joilla turvataan vammaisen lapsen oikeutta palveluihin, kuten 19 § Lapsen asumisen tuki, 20 § Lapsen mielipiteen selvittäminen päätettäessä lapsen asumisen tuesta kodin ulkopuolella, 21 § Lapsen sivistykselliset oikeudet lapsen asuessa kodin ulkopuolella, 22 § 4 momentti esteettömän asumisen tuesta vuoroasumistilanteissa myös lapsen toisen vanhemman luokse ja 24 § 2 momentti lyhytaikainen huolenpito, eikä luonnoksessa ole esitetty perusteita näiden oikeuksien voimaantulon siirtämiselle. Esityksen perusteella jää näin epäselväksi, miksi laki ei vammaisten lasten oikeuksien turvaamiseksi säädettyjen oikeuksien osalta voisi tulla voimaan 1.10.2023.

Keskusliitto korostaa, että lapsuus on ainutlaatuinen, ohikiitävä ajanjakso. Moni vammaisen lapsi elää lapsuuttaan juuri nyt, ja vammaispalvelulain voimaantulon siirtäminen kohdistuu heihin paitsi vammaisina henkilöinä, myös ainutkertaista lapsuuttaan elävinä lapsina.